

Merili Nikkolo, Tiit Reinberg

President Toomas Hendrik Ilves usub, et Järvamaa elu aitab parendada see, kui riik oma tegevust siin rohkem korrigeerib, kuid jäme ots on ikkagi kohalike inimeste käes.

Teie eelmine visiit Järvamaale oli neli aastat tagasi, mis on teie meelest Järvamaal selle ajaga muutunud?

Kõige silmatorkavam on muidugi Mäo ümbersõit. See on väga suur muutus.

2008 oli buumiaja lõpp, vahepeal oli raske aeg, kuid on meeldiv tõdeda, et oleme taastunud. Loodetavasti ka siin inimeste meeleolud soojeneva ilma ja pikeneva päevaga paranevad.

Järvamaal käin muidugi palju tihedamini, kui on visiidid. Sõidan siit iga nädalavahetus läbi.

Samas on ka negatiivset. Tõite Paide näitel vabariigi aastapäeva kõnes välja, et riigiasutused lahkuvad maakonnakeskustest.

See idee tuli 11 ameti ja ministeeriumi piirkonna kaarte vaadates. Suutmatusest leida ühtset mudelit kannatavad eelkõige inimesed, kes elavad siin.

See on näide meie killustunud ja kooskõlastamata valitsemisest.

Riigiasutusi lihtsalt Paidesse tagasi tuua on keeruline. Mida annaks siiski teha, et olukorda leevendada?

See, kuidas haldus on jaotatud, on riigi probleem. Ma ei arva, et kui oleme e-riik, on meil nii suur vajadus koondada kõik pealinna. Kui vaatame teisi riike, kellel on analoogsed probleemid, siis seal üritatakse hoida asju pealinnast väljaspool.

Ega see ole mingi unikaalne Eesti fenomen, et inimesed lähevad pealinnadesse või kolivad sootuks välismaale. See hulk soomlasi, kes lahkus 1960ndate aastate lõpus ja 1970ndate aastate algul Soomest, on kordades ja kordades suurem, kui praegu Eestist lahkuvad.

Teame teiste riikide kogemustest, mis töötab ja mis ei tööta, ning peame sealt õppima. Kui riik kolib maakohtadest välja, lähevad inimesed sellega kaasa.

Mida teha, et Järvamaa tugevneks ja elu siin jälle edeneks?

Meil on vaja võimaldada inimestel tööd teha, mis tähendab, et ettevõtlust tuleb arendada. See tähendab, et internetiühendus peab olema ka maal kättesaadav.

Võtame näiteks elektri liitumistasud. Rootsis on keskmine liitumistasu suhtes sissetulekutega kümme korda väiksem kui Eestis.

Kui ettevõtjal lähevad maal kulud suureks, siis ta loobub ja läheb sinna, kus see on soodsam.

Minu arvates pole mõttekas ajada liitumistasusid nii suureks ja selle kaudu siis pärssida ettevõtlust.

Rahvaloenduse esialgsed tulemused näitavad, et Järvamaal elab praegu umbes 31 000 inimest. Kui arvestada, et aastas lahkub siit 500 inimest, on juba kahe aasta pärast Järvamaal elanikke alla 30 000. Kas anname veel maakonna mõõdu välja või tuleb valdade liitumise kõrval hakata maakondade liitmisest rääkima?

Õige suund oleks tugevdada maakonnakeskusi, sest kui siin on tugev tõmbekeskus, ei hoia see inimesi elamas mitte üksnes keskses, vaid ka ülejäänud maakonnas.

Siin on nõiaring: kui inimesi jääb vähemaks, väheneb ka nõudlus teenuste järele, mis omakorda on siiajäänutel põhjus lahkumiseks.

Kuidas Paide kui tõmbekeskuse kaalukust suurendada?

Esiteks muidugi nii, et riik ei koliks siit välja. Meie riigihaldus tuleb teha ratsionaalsemaks, et keskused poleks üksnes Tallinnas, Tartus, Jõhvis ja Pärnus.

Positiivne on, et maksuamet tegeleb laiema piirkonnaga, kui on üksnes Järvamaa. See on sammud õiges suunas.

Ütlesite, et ilmade soojenedes võiksid inimesed rõõmsamad olla. Kas olete visiidil kohanud palju nukraid järvalasi, kes maakonna pärast muretsevad?

Eks nad ikka ole mures, kuid see ei erine teistest piirkondadest. Iseasi, kas mure ongi alati põhjendatud.

Meil ei tasu seda muret ka üle võimendada.

Hea näide on, et viimasel ajal on olnud mitu kohtuasja korruptsiooni teemadel. Üldine järeldus on, et meil on hästi palju korruptsiooni.

Kui vaatan ülejäänud Euroopat ja eriti postkommunistlikke riike, pole seal nii palju inimesi niisuguste tegude eest süüdi mõistetud. Kui teeme järelduse, et seal on vähem korruptsiooni, siis arvan, et see on vale.

Teame uuringutest ja ettevõtjatelt, kes seal äri ajavad, et altkäemaks on sealgi levinud.

Mõnes riigis lepitaksegi sellega, kuid Eestis mitte ja meil on õnnestunud niisugused inimesed tabada.

Peaksime just uhkust tundma, et meil on asjad korras.

Tõin korruptsiooni teema näitena, kuid tegelikult on see laiem fenomen.

Palusime lugejatel kirjutada Järva Teataja kodulehele oma küsimuse teile. Enamik küsimuse esitajaid pole siinse eluga rahul ja näeb üksnes probleeme.

Negativism müüb. Presidendi mõttekoja üks liige on Eesti üks paremaid kirjanikke Viivi Luik, kes viibib praegu suurema osa ajast Rootsis, sest tema mees on suursaadik.

Ta räägib, et loeb Rootsis Eesti meediat ja siia tülles avastab, et see on hoopis teine riik. Loed kogu aeg, et kõik on kohutavalt halb ja paha ja siis avastad, et tegelikult pole sugugi nii paha.

Tõsi, meie palgad on väiksemad kui Euroopas, kuid see on seotud tootlikkusega. Elatume

suuresti ekspordist ja kui palgad on väga suured, siis on raske ekspordida.

Kohtusite Järvamaa ettevõtjatega, milliseid probleeme nemad esile tõstsid?

Ka ettevõtjate suurim mure on sama nagu igal pool Eestis, et puudub kvalifitseeritud tööjõud.

Viking Window on üks Põhja-Euroopa paremaid aknafirmasid, tal on suur turg põhjalas ja isegi Inglismaal.

Neil on väga kvaliteetne toode ja võiksid rohkemgi toota, kuid on vaja tööjõudu.

Täna oli uudis, et Eesti vajaks kaks või kolm korda rohkem IT-spetsialiste, et sisuliselt paigal püsida.

Kui näiteks ühele Indias elavale IT-spetsialistile on isegi Silicon Valley ukсед avatud ja teda oodatakse igale poole, meie siin kardame, et ega ole tegemist al-Qaeda.

IT-ettevõtted on osa Eesti eduloost ja tulevikust ning kui me ei saa siia inimesi tuua, siis ei suuda me selles valdkonnas enam konkureerida.

On suur õnn, et Eestis sündis Skype ja kuigi ta on praegu uute omanike käes, käib arendustegevus ikkagi siin. Kui soovime, et see ka jääks nii, peame suutma meelitada siia spetsialiste välismaalt.

Kahjuks ei taha meie inimesed õppida programmeerimist ja matemaatikat, nii polegi imestada, kui tulevikus võivad niisugused firmad Eestist lahkuda.

Omavalitsusjuhtide, riigiasutuste töötajate ja ettevõtjate kõrval kohtusite Paides vabakonna liikmetega. Nende tegevus paistab teile eriliselt korda minevat.

Olen neid kogu aeg toetanud, sest tean, et riikides, kus on tugev vabakondlik tegevus ja kus inimesed ei oota, et riik annab, vaid on valmis ise kohalikke elu suunama, seal on demokraatlik protsess palju edukam.

Maailma praktikast on teada, et kui haldusreformi kaudu anda kohapeale rohkem võimu, on edukad need piirkonnad, kus varem on olnud tugevad vabakonnad. Inimesed on juba varem harjunud probleemidele lahendusi otsima ja vastutust võtma.

Eestis on selles valdkonnas tugev ja pikk traditsioon. Priitahtlikud pritsimehed tegutsesid juba 150 aastat tagasi, samuti laulukoorid ja muudki.

Pole mingi juhus, et nõukogude okupatsiooni esimesest päevadest peale likvideeriti kõik vabatahtlikud organisatsioonid. Kõik pidi toimuma partei kontrolli all.

Vabakondliku tegevuse vilju on hästi näha Tallinnas ja Tartus, kus mitte kõige popimates piirkondades tulid inimesed kokku ja hakkasid midagi tegema. Nüüd on need piirkonnad muutunud.

Palju meeldivamad on keskkonnad, kus inimesed on ise midagi teinud, mitte ei oota, et keegi teine tuleb ja teeb.

Viimasel ajal on eestlased sõnakamaks läinud. Kui kohalikud inimesed pole ikka päri, et kool kinni pannakse, lähevad nad ja võitlevadki selle eest niikaua, kuni kool jääb alles.

Olen niisuguste asjadega väga rahul. Kui võtame vastutuse asjade eest, mis meid ümbritsevad, siis ei saa tekkida isikukultust, populismi ega kõva käe ihalust.

Kas Türi lillelaadale ka tulete?

Ma olen iga aasta lillelaadal käinud, kuid mina pole ostja. Seal olen lillekandja rollis.